

AVELSVÄRDERING

FÖRE 1985

- Intresse för avel sen vi domesticerade hästen.
- Före 1985 premieringar för alla raser.
- Jordbruksverket huvudansvarig.
- Tonvikt på exteriör och härstamning, ej prestationer.

DEN SVENSKA MODELLEN IDAG

- Tonvikten på prestation och härstamning.
- Individ- och avkommebedömning.
- Bevisade resultat i aveln har bidragit till svensk travsports position idag.

VARFÖR BEDRIVA AVEL

- Den grundliga utvärderingen ger en uttömmande konsumentupplysning till landets uppfödare.
- Man registrerar egenskaper hos hingstarna som är av framtida värde tex röntgenundersökningen.
- På ett tidigt stadium upptäcks dåliga förärvare vilket minskar deras negativa inflytande på aveln.
- En viktig faktor är djurskyddet. Vi avlar fram hästar som klarar de krav dagens sport ställer.
- Arbetar man systematiskt blir metoderna för urval allt säkrare. Det gynnar avelsframsteget och därmed även vår internationella slagkraft. Det blir en arvmässig förbättring för varje generation

BEDRIVA AVEL – VAD KRÄVS

En tillräcklig stor population

En spridning av egenskapen i populationen

En kvantitativ egenskap - styrs av fler gener

Ej för hög miljöpåverkan, relativt hög arvbarhet

Mätbara egenskaper

AVELSARBETETS OLIKA MOMENT

- AVELSMÅLSÄTTNING
- EGENSKAPSREGISTRERING
- NEDÄRVNINGSFÖRHÅLLANDEN
- AVELSVÄRDERINGSMETODER
- URVAL
- AVELSFRAMSTEG

Avelsmålet för den svenska varmblodiga travhästen

Svensk travsport skall ha en avel och uppfödning, som skapar förutsättningar för en högkvalitativ sport med tävlingsindivider, som är anpassade till den svenska travsportens uppläggning och inriktning.

Avelsmålet skall dessutom vara att producera:

- Sunda, lätthanterliga hästar
- Distansstarka och rentravande tävlingshästar
- Konkurrenskraftiga nationellt och internationellt både som unghäst och äldre
- Gott tävlingspsyke med utpräglad vinnarinstinkt
- Ändamålsenlig exteriör eftersträvas
- Efter avslutad karriär kunna fungera som sunda avelsdjur med reproduktionsförmåga

EGENSKAPSREGISTRERING

- Identifikation
- Olika registreringsformer (värderingar, tävlingar, veterinärbesiktningar)
- Olika registreringsmetoder (subjektiva bedömningar, mätningar, tävlingsresultat)
- Dokumentation av resultat

NEDÄRVNINGSFÖRHÅLLANDEN

- Variation
- Arvbarhet
- Samband mellan olika egenskaper (hur påverkar de varandra)

PRESTATIONER

- Riktlinjer yngre hingst:
- En hingst, som är tre eller fyra år vid bedömningstillfället, bör som två-fyraåring i Europa eller som två-treåring i Nordamerika, under något av dessa år ha placerat sig 1-3 i Grupp 1-lopp, tillhöra i Europa de fem och i Nordamerika de tio vinstrikaste hingstarna/valackerna i sin årskull.
- Äldre hingstar:
- En hingst, som är fem år eller äldre vid bedömningstillfället, bör ha placerat sig 1-3 i Grupp 1-lopp som äldre och dessutom deltagit i Grupp 1-lopp som yngre. Har hingsten ej deltagit i Grupp 1-lopp som yngre, bör han ha segrat i sådant lopp som äldre.

AVELSFRAMSTEG

Grundar sig på:

- Säkerheten i urvalet
- Intensiteten i urvalet
- Egenskapernas genetiska spridning
- Generationsintervall
- Inavel
- Ju högre arvbarhet ju mindre styrs egenskapen av miljöfaktorer och lättare att avla på

GENERATIONSINTERVALL

Cantab Hall Self Possessed - Canland Hall e. Garland Lobell 1 442 303\$ 1.08,6a

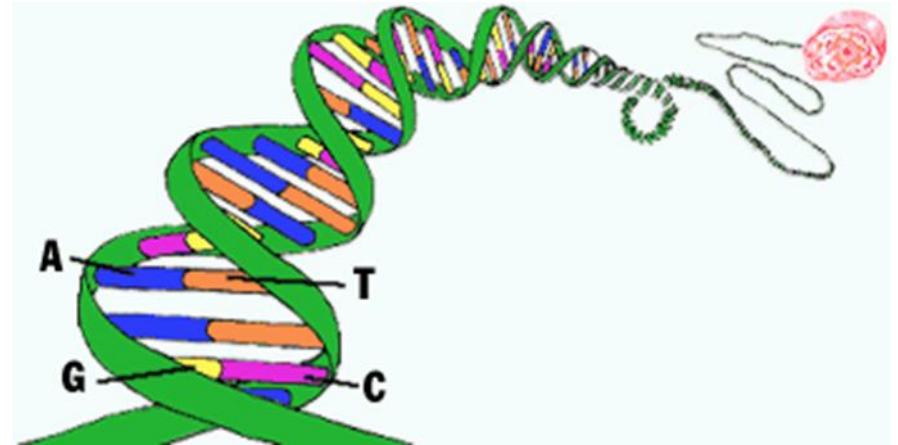
**Self Possessed (1996) avel 2000. Cantab Hall (2001) avel 2005.
Zoot Suit (1973) avel 1979. Zoogin (1990) avel 1997 (eg 2000)**

INAVEL

Risker:

- För hög andel "sämre" gener
- Fertilitetsproblem
- Ökade skadeproblem
- Ökad andel ärftliga sjukdomar
- Temperamentsproblem
- I genomsnitt över åtta procent

INOM NÖTAVEL REAGERAR MAN REDAN PÅ SEX PROCENTS INAVELSGRAD

AVKOMMEPRÖVNING

Värdeomdömen:

- Elit - Utomordentlig förärvning
- A - Mycket god förärvning
- AB - God förärvning
- B - Godtagbar förärvning
- C - Ej uppnått rasens genomsnitt

SÄKERHET VID AVKOMMEPRÖVNING

Antal startande avkommor
3-5 år:

Säkerhet

• 5	0,57
• 10	0,65
• 20	0,76
• 40	0,85
• 80	0,92
• 120	0,94

PARAMETRAR VID AVKOMMEPRÖVNING

- Antal startande avkommor (totalt och som treåringar)
- Antal segrande avkommor per startande
- Medelprissumma per startande avkomma och per start. Median räknas även till detta
- Typer av löpningar avkommorna deltagit i och placerat sig.
- Spridningen av intjänade pengar plus mellan könen
- Avelsindex
- Hingstens placering gällande avkommornas intjänade pengar
- 3-5 års ålder

TABELLEN VISAR HUR DE 198 HINGSTAR SOM BEDÖMDES OCH GODKÄNDES FÖR AVEL 1985-1995 FÖRÄRVT SIG. STUDIEN VISAR MYCKET HÖGT SAMBAND MELLAN HINGSTARNAS INGÅNGSVÄRDEN OCH FÖRÄRVNING SENARE I LIVET.

Ingångsvärde	Elit	A	AB	B	Ej Godkänd
Klass I 32 st Mycket högt förmodat avelsvärde	7 st (21,9%)	15 st (46,9%)	7 st (21,9%)	2 st (6,2%)	1 st (3,1%)
Klass II 56 st Relativt högt förmodat avelsvärde	1 st (1,8%)	6 st (10,7%)	15 st (26,8%)	12 st (21,4%)	22 st (39,3%)
Klass III 55 st Gott förmodat avelsvärde	1 st (1,8%)	- -	12 st (21,8%)	17 st (30,9%)	25 st (45,5%)
Klass IV 55 st Strax över minimikraven	- -	- -	1 st (1,8%)	14 st (25,5%)	40 st (72,7%)
Totalt 198 st	9 st (4,5%)	21 st (10,6%)	35 st (17,7%)	45 st (22,8%)	88 st (44,4%)

Tabellen visar utfallet av de 117 hingstar som avkommebedömdes under perioden 1995-2005. Varmblod

Ingångsvärde	Elit	A	AB	B	Ej Godkänd
Klass I 44 st	5 st (11,4%)	5 st (11,4%)	14 st (31,8%)	7 st (15,9%)	13 st (29,5%)
Klass II 52 st	1 st (1,9%)	-	7 st (13,5%)	15 st (28,8%)	29 st (55,8%)
Klass III 14 st	-	-	1 st (7,1%)	2 st (14,3%)	11 st (78,6%)
Klass IV 7 st	-	-	-	-	7 st (100%)
Totalt 117 st	6 st (5,1%)	5 st (4,3%)	22 st (18,8%)	24 st (20,5%)	60 st (51,3%)

DAGENS AVELSVÄRDERING-VARMBLOD

- Frivillig VDN med nivågradering (omdömen och poäng) samt ”morötter”
- Egen hingst på eget sto försvinner
- Hingstens avkommor behandlas lika oavsett betäckningsland
- Begränsade rättigheter för avkommor där hingsten inte visas, men får användas
- Utförliga beskrivningar på samtliga parametrar i hingstkatalogen i ny tappning samt hemsidan
- Beskrivning med värderande omdömen i fem nivåer och en sammantagen poäng gällande prestationer och härstamning samt veterinärt.
- Vissa länders avelsvärdering godkännes tex Italien, Frankrike och de nordiska länderna via listning eller granskning. Gäller även Nordamerika, Nya Zeeland och Australien
- Andra UET- länder som ej har avelsvärdering skall visas i Sverige för VDN-märkning

VAD ÄR NYTT?

- Utökad röntgen och information om hälsostatus, exteriör
- Beskrivning av temperament vid besiktningstillfället
- Skattade avelsvärden, fem nivåer
- Fem starkaste prestationerna (lopp med mest intjänade pengar) Motstånd och ålder är två viktiga parametrar.
- Nämndens omdömen
- Poäng
- Reviderad hingstkatalog, hemsidan info om hingstar

POÄNG - BEDÖMNINGSGRUPPER

- Prestationer 50p
- Härstamning 40p (20+20)
- Hälsostatus 10p (3+2+5)
- Verbal beskrivning av exteriören

POÄNGSKALA OCH OMDÖMEN

Förväntade avelsvärden

- 86 - 100 Mycket högt
- 71 - 85 Högt
- 56 - 70 Medelmåttigt
- 41 - 55 Lågt
- 0 - 40 Mycket lågt

Hingstar inom de två översta poängskalorna hade blivit "godkända" enligt det gamla systemet.

Listhingstar får endast omdömen. Inga poäng sätts då det saknas bl.a. röntgen och möjlighet till veterinär beskrivning.

AVELSVÄRDERADE HINGSTAR VÅREN 2010

- 80 hingstar visade på 4 platser
- 37 "listhingstar" pappersgranskade
- 4 hingstar "interimbesiktade"

HINGSTARNAS BAKGRUND

Hingstar uppstallade i Sverige

- 37 f.d. "egenhingstar"
- 13 tidigare kasserade i Sverige
- 39 helt nya hingstar
- 11 godkända i andra nordiska länder, varav 7 "ej rekommenderade i Danmark"
- Förmodligen flera ej godkända i Frankrike/Italien

RESULTAT - OMDÖMEN

Hingstar uppstallade i Sverige

- 2 mycket högt skattat avelsvärde
- 6 högt skattat avelsvärde
- 23 medelmåttigt skattat avelsvärde
- 26 lågt skattat avelsvärde
- 20 mycket lågt skattat avelsvärde
- 2 avkommeprövade, värdeomdöme C
- 1 avelsförbud, mycket lågt skattat avelsvärde

RESULTAT - OMDÖMEN

Hingstar verksamma via importerad sperma

- 5 mycket högt skattat avelsvärde
- 13 högt skattat avelsvärde
- 12 medelmåttigt skattat avelsvärde
- 7 lågt skattat avelsvärde
- 0 mycket lågt skattat avelsvärde

ANTAL HINGSTAR I OFFENTLIG AVEL

- 2008 - 95 kommersiella + 54 egenhingstar uppstallade i Sverige + 54 listhingstar = 203 stycken
- 2009 - 86 kommersiella + 46 egenhingstar uppstallade i Sverige + 54 listhingstar = 186 stycken
- 2010 - 151 kommersiella + 62 listhingstar = 213 stycken

BETÄCKNINGAR PER HINGST I OFFENTLIG AVEL

I landet uppstallade hingstar

- 2008 43,5 betäckningar /hingst
- 2009 43,8 betäckningar /hingst
- 2010 27,9 betäckningar/hingst

Listhingstar

- 2008 15,5 betäckningar/hingst
- 2009 12,1 betäckningar/hingst
- 2010 10,9 betäckningar/hingst

SAMMANFATTNING

- Antalet hingstar i offentlig avel har ökat
- Antalet betäckningar/hingst har minskat
- 787 ston (ca 16%) har betäckts med tidigare icke godkända hingstar. En betydande ökning
- 91 av 151 hingstar uppstallade i landet motsvarar kraven för tidigare godkännande
- Priset har haft mycket stor påverkan på hingstvalet.
Dealer
- Ägare/marknadsföring betyder mycket
- Härstamningen har haft stor betydelse – look a like Franska hingstar

- Fler hingstar som misslyckats/ej godkänts i andra länders avel har fått fler ston än förväntat
- Stoägarna tar inte så stor hänsyn till hingstarnas veterinära status – ökad spridning av defekter?
- Hingstar uppstallade i landet som fått värdeomdöme C på grund av bevisat svag förärvning får fler ston per hingst än listhingstar med mycket högt skattat avelsvärde
- Påverkar hingstvalet vår möjlighet till internationell konkurrens?
- Påverkan av avelsframsteget?
- Påverkan av sundheten hos travhästen?
- Information och utbildning av oerhörd vikt
- Läs texterna, ta hänsyn till prestationerna, lär dig hantera betygsstegen

ÄR DETTA EN SUND AVEL?

Utdrag från omdömet av en hingst som betäckt ca 100 ston 2010

- Hingsten har genomfört kvalificeringslopp men är ostartad.
- Röntgen: Allvarliga röntgenförändringar. Hasled vänster bak och kotled höger bak utan anmärkningar. Bakknäna båda bak visar avplaningar av yttre rullarkammarna med förändringar i underliggande ben (osteocondros). I hasleden höger bak ses förändringar i glidlederna. I kotleden vänster bak finns ett måttligt stort avlöst benfragment på kotbenets övre inre ledyta (Birkelandsfraktur).

HUR SLUTADE SÄSONGEN 2010?

Fördelning av ston hos VDN- hingstarna. Källa Stall Bredbyn, Håkan Persson.

Förväntat avelsv	Antal ston	%	Två bästa i kategorin
Mycket högt	168	3,43	Judge Joe 70 Exploit Caf 54
Högt	197	4,02	Gift kronos 41 Hand Glider 40
Medelmåttigt	337	6,88	Standpoint 51 Herr Jägermeister 28
Lågt	332	6,78	Racer Bourbon 83 Marion Mad Money 50
Mycket lågt	220	4,49	Igor November 90 Andover Andover 65
Summa	1254	29,03	Igor November 90 Racer Bourbon 83

Poäng Omdöme

• Exploit Caf (Toss Out-Violett Caf)	91	mkt högt
• Judge Joe (Credit Winner-Judge Judy)	86	mkt högt
• Raja Mirchi (Viking Kronos-Dame Lavec)	86	mkt högt
• Virgill Boko (Express Ride-Ineke P.Boko)	84	högt
• Juggle Face	85	högt
• Joke Face (Viking Kronos-Kalmie Melody)	80	högt
• Giuseppe Bi (Toss Out-Rugiada Bi)	78	högt
• Select Yankee (Yankee Glide-Fun for Us)	72	högt
• Noras Bean (Super Arnie-Easy Bean)	78	högt
• Hand Glider (Yankee Glide-Mystic Memory)	78	högt
• Smashing Victory (Smasher-Grades Singing)	78	högt
• Gift Kronos (Viking Kronos-Zamia F.C.)	75	högt
• Sinou Madrik (Infant du Bossis-Fidji du Buisson)	73	högt

Tretton godkända efter det gamla systemet av 102 visade hingstar

	Poäng	Omdöme
• Hot Tub (Sugarcane Hanover-Bathing Beauty)	70	medelmåttigt
• Finders Keepers (Keepitinthefami-Another Allegro)	69	medelmåttigt
• Lönshults Danne (Pythagoras-Bette Strömline)	68	medelmåttigt
• Herr Jägermeister (Sugarcane Hanover- Nealy Lobell)	67	medelmåttigt
• Next Chance (Count´s Pride-Jid Bunter)	55	lågt
• Lascaux (Coktail Jet-Stoney Exchange)	49	lågt
• Marion Mad Money (Andover Hall-Spellbound Hanover)	41	lågt
• Yucay Boko (Andover Hall-Lost Lady)	39	mkt lågt
• Igor November (Viking Kronos - Kaija November)	34	mkt lågt

SMÅTT OCH GOTT

- Fullständig information om hästens egna prestationer betyder mer för bedömningen av avelsvärdet än all tillgänglig information om härstamningen
- Tidigare prestationer har betydligt högre arvbarhet än sena – därför har resultat efter 5 års ålder inte samma avelsmässiga betydelse som tidiga prestationer (2-5 år)
- Det krävs information om åtta stycken helsyskon för att ge samma information som hästens egna prestation
- Redan vid fem startande avkommor har man ett säkrare värde än vad egna tävlingsresultat ger
- Stons avelsindex jämförs med sin kull
- Redan när stoet har fem startande avkommor ger det ett säkert värde än hennes resultat
- 60 % står aveln för gällande en populations förbättring
- Kom ihåg att stoet och hingsten betyder lika mycket
- **DET GÅR NTE ATT SPRINGA IFRÅN SINA GENER**